

TEOFIL KRYGOWSKI.

Echa

z praktyki i teorii urzędzenia gospodarstwa lasowego.

(Ciąg dalszy).

9. Prowadzenie księgi gospodarczej.

Na zestawieniu operatu i oznaczeniu kończą się czynności systemizatora, lecz nie kończy się samo urządzenie gospodar-

stwa lasowego. Dalsze nie mniej ważne czynności w rozwoju i udoskonaleniu urządzenia gospodarstwa lasowego w ciągu całego dziesięciolecia przechodzą na gospodarza lasowego.

Pomijając już wykonanie planem lasowym wskazanych czynności, przy których fachowa wiedza gospodarza lasowego, wybitną odgrywa rolę, to drugą, bardzo ważną czynnością, służącą do uzupełnienia w przyszłości planów gospodarstwa lasowego, jest prowadzenie księgi gospodarczej.

Pod księgą gospodarczą wogóle należy rozumieć odpowiednie tabelaryczne zestawienia, służące do zapisywania danych, dotyczących gospodarstwa lasowego. Przedmiotem tych zapisów powinno być wszystko to, co w jakikolwiek bądź sposób ma styczność z gospodarstwem lasowym oraz może służyć do wyśrodkowania i udoskonalenia wszystkich w poprzednich ustępach wymienionych czynników a mianowicie; zmiany w powierzchni, zmiany dotyczące służebności, dochód z lasu z użytków rębności i międzyużytków tak w masie z podziałem na główne sortymenta, jak i w pieniądzech, kosztu uprawy z wyszczególnieniem sposobu wykonania, użyty materiał t. j. sadzonki i nasienie oraz wyłożone koszty w pieniądzech, kosztu wyróbki, administracji, podatki, ceny poszczególnych sortymentów, zmiany dotyczące zbytu, środki transportu, zmiany w stosunkach własności, lata nasienne, słotne, posuszne, występowanie szkodników i szkody przez nie zdziałane, szkody elementarne i t. p.

Sposób prowadzenia księgi gospodarczej zależny jest do pewnego stopnia od intensywności gospodarstwa. Minimum, jakiego się przy prowadzeniu księgi gospodarczej od gospodarza lasowego wymaga, to przy planach sporządzonych w ten sposób, że lewa strona podaje stan w chwili sporządzenia planów i polecenia na przyszłość, zaś prawa strona służy do zapisków z wykonanych czynności.

W tabeli pomiarowej na prawej stronie w odpowiednich oddziałach należy uwidocznic wszystkie zmiany, jakie zaszły w powierzchni lasowej i ile możliwości zmiany te ołówkiem na mapie gospodarczej zaznaczyć.

W planie cięć głównych na dziesięciolecie, należy na prawej stronie „Wynik cięć“ w odpowiednich oddziałach zapisać rok cięcia, sposób wykonania, powierzchnię, ilość pozyskanego drewna materiałowego i opałowego w metrach sześciennych t. j. zbitej masy na całej powierzchni i na hektarze, kosztu pozy-

skania i wartość w gotówce całej pozyskanej masy po strąceniu kosztów pozyskania.

W planie czyszczeń i trzebieży na stronie prawej „Wynik czyszczeń i trzebieży“ należy tak samo w odpowiednich rubrykach wciągnąć rok wykonania, powierzchnię, ilość pozyskanej masy drewna materiałowego i opałowego w m³ na całej powierzchni i na hektarze, kosztą pozyskania, cenę poszczególnych sortymentów, oraz ogólną wartość pozyskanej masy wyrażonej w pieniądzech po strąceniu kosztów pozyskania.

W planie kultur na stronie prawej „Roboty wykonane“ należy w odpowiednich rubrykach wciągnąć rok wykonania uprawy, sposób wykonania, materiał do uprawy użyty t. j. nasienie sadzonki, ilość dni roboczych, wartość materiału t. j. sadzonek, kosztą uprawy i ogólną sumę wyłożonych kosztów, oraz inne uwagi dotyczące zalesienia.

Prócz wyż wymienionych zapisków powinien gospodarz lasowy prowadzić jeszcze pamiętnik, w którym wpisuje wszystkie dane nie objęte wyż wymienionymi zapiskami, jak kosztą administracji, podatki, cenę robocizny, cenę poszczególnych sortymentów, wydatki na meljoracje, budowę dróg, lata nasienne, słotne, posuszne, występowanie szkodników, szkody przez nie zdziałane, klęski elementarne, zmiany właściciela i personalu i t. p.

Tak zebrane dane po dziesięciu latach dadzą materiał, który urządzający zużytkuje przy rewizji planu gospodarstwa lasowego.

Prowadzenie pamiętnika wymieniłem poprzednio w osobnym rozdziale, obecnie uważam za odpowiedniejsze, prowadzenie pamiętnika włączyć w niniejszy rozdział.

Obszerniejsze prowadzenie księgi gospodarczej nie da się ująć w ścisłe ramy; różni autorowie zasadniczo dążąc do jednego i tego samego celu, polecają różne sposoby prowadzenia tej księgi.

Profesor Dr. Judeich dzieli utrzymanie i prowadzenie całego dzieła urzędzenia w ciągu dziesięciolecia na dwa rozdziały.

Do pierwszego rozdziału zalicza wszystkie uzupełnienia pomiarowe, które znowu dzieli na dwa oddziały. Pierwszy oddział zajmuje się wszystkimi zmianami pierwotnego stanu a mianowicie:

1. Zmianą ogólnej powierzchni.

2. Zmianą stosunku pomiędzy gruntem pod uprawę lasu a gruntem z innym użytkowaniem.

3. Zmianą w drzewostanach.

4. Zmianą gruntów z innym użytkowaniem pomiędzy sobą.

5. Zmiany w lesie, które nie dotyczą zmian powierzchni ani gruntu będącego pod uprawą lasu ani gruntu z innym użytkowaniem. Tu należą np. nowe założone wąskie drogi i ścieżki, które nie wykazuje się w powierzchni, rowy odwadniające i t. p.

6. Zmiany stosunków po za obrębem lasu np. budowa nowych dróg, kolei żelaznych, które mają wpływ na zbyt i t. p.

Wszystkie wyżej wymienione zmiany powinny być każdego roku na kartach w przyjęty sposób uwidocznione. Szczególniej należy pamiętać o naniesieniu rocznych zrębów na mapach gospodarczych. Naniesienie należy uskutecznić ołówkiem.

Drugi oddział zajmuje się uzupełnieniem usterek, oraz w ciągu dziesięciolecia powstałych uszkodzeń, np. znaków i rowów granicznych i t. p. — Do obydwóch tych oddziałów podaje odpowiednie tabelaryczne formularze.

Drugim głównym rozdziałem obejmuje prowadzenie księgi gospodarczej, którą dzieli na sześć oddziałów.

Oddział A. służy do zapisków poszczególnych użytków tak w materiale jak i w pieniądzu.

Oddział B. służy do porównania użytków w masie na poszczególnych, wyrębanych powierzchniach, z masą obliczoną przy urządzeniu.

Oddział C. podaje roczne użytki w masie i gotówce, oddzielnie tak użytki rębności jak i międzyużytki, oraz sumaryczne zestawienie całego dochodu w masie i w gotówce brutto i wolne od kosztów pozyskania.

Oddział D. służy do porównania rzeczywistego rocznego użytku w masie z etatem obliczonym.

Oddział E. służy do użytków ubocznych tak z gruntu leśnego jak i z gruntów pod inną uprawą.

Oddział F. daje wzór na tabelę czystego dochodu i wydatki, dotyczące tak gruntu pod uprawą lasu jak i innych gruntów, objętych planem lasowym który należy w ten sposób zestawić, by wynik tego zestawienia dał możliwość obliczenia czystego dochodu i wysokości oprocentowania kapitałów czynnych w gospodarstwie lasowym.

(Ciąg dalszy nastąpi).